

er Sagen, der angaaer Forslag til Lov om Afhændelse af det til Lehn Stamhuse, Fideicommissær og offentlige Stiftelser hørende Bøndergods. Sagen er til 1ste Behandling.

Justitsministeren: Saavidt jeg skønner, kan der ikke være Noget at indvende imod den i den første § af Lovforslaget indeholdte Hovedgrundsaetning, at det til Lehn, Stamhuse og Fideicommissær hørende Bøndergods skal kunne bortsalges, naar den indkomne Kjøbesum bevares for Majoratet som en Fideicommisscapital. Jeg troer dog ikke, at en saadan Lov just er meget nødvendig, da det noksom er bekendt, at det ikke har megen Bænkkelighed at erholde Bevilling til et saadant Salg. Jeg har vel læst i Rigsdagstidenden, at et meget høiagtet Medlem af Landsthinget har yttret Duffe om, at en saadan Lov maatte udkomme, idet han nemlig troede, at flere Besiddere af Majorater kunde have Betænkkeligheder imod at søge en Bevilling til Salg. Det synes mig imidlertid, at saadanne Betænkkeligheder, for den største Deel ialfald, maatte være faldne bort, efterat Loven af 12te April 1851 er udkommen, hvorved det er erkjendt, at de Bestemmelser, som de forskjellige Crecationsbreve maatte indeholde til Hindring for et Salg, ikke skulle komme i Betragtning.

Men, er der end Intet at erindre imod, at en almindelig Tilladelse til saadant Salg gives ved Lov, saa troer jeg, at flere af de øvrige Hovedbestemmelser, der indeholdes i Lovforslaget, give Anledning til grundede Betænkkeligheder. Saaledes forekommer det mig meget tvivlsomt, om det kan indrømmes den nuværende Besidder at sælge Bøndergodset for en saadan Kjøbesum, som bestemmes i Lovforslagets § 2. Efter denne § skal Godset kunne sælges, naar der erholdes en Kjøbesum, hvis Rente svarer til Gjennemsnittet af de sidste 20 Aars Indtægter; men det behøver vel neppe nogen Udvikling, at en saadan Gjennemsnitsindtægt er en meget usikker og urigtig Maalestof for Godsets Værdi, og end ikke den Værdi, som svarer til den anførte Gjennemsnitsindtægt, skal ubetinget blive bevaret for Majoratet, idet nemlig en ikke ganske ubetydelig Deel af samme

kan gaae tabt ved de Procenter, som indrømmes den nuværende Besidder ifølge § 4. Dersom Fæsteafgifterne have været lavt bestemte, kan dog den nuværende Besidder ikke have nogen Ret til saaledes at stille Familien ved en væsentlig Deel af Godsets Værdi. Det er noksom bekendt, at mange tilfældige Omstændigheder kunne have havt Indflydelse paa Bestemmelsen af de nuværende Fæsteafgifter; saadanne Omstændigheder kunne have ligget baade i Tiderne og i personlige Anskuelser hos vedkommende Besidder. Familien maa da vel have fundet sig deri, at Fæsteafgifterne have været lavt bestemte; men, dersom de staae i noget Misforhold til det, som passende kan erholdes, maa det dog vel antages, at et saadant Misforhold vilde kunne udsjævnnes i Tiden; naar derimod Salget stæer efter en Maalestof, som er aldeles upaalidelig for Godsets Værdi, kan Familien komme til at lide et uopretteligt Tab. Man kan vel indvende derimod, at det maa antages, at den nuværende Besidder, som sælger Godset, vil paasee Familiens Lary, og det maa vel ogsaa indrømmes, at i Almindelighed vil Besidderen paasee Familiens Bedste; men nogen Sikkerhed derfor har man dog ikke; baade personlige Forhold, saasom at Besidderen ikke har Livsarvinger, til hvilke Godset skal gaae over, og personlige Anskuelser kunne medføre, at han kan ville sælge Godset langt under det, som maa anses for en passende Priis paa Fæstegodset. Jeg troer altsaa ikke, at Familiens Ret er tilstrækkelig betrygget ved Reglen i § 2. Denne Ret synes at maatte bestaae deri, at der for Familien bevares den Værdi, som Godset som Fæstegods kan antages at have paa den Tid, da Salget foregaaer. Er denne Værdi høiere, end den har været en vis Tid tilbage, saa bør ogsaa den høiere Værdi bevares for Familien. Men, ere disse Bemærkninger rigtige, og hvis den Regel, som angaaende Kjøbesummen indeholdes i § 2, ikke er passende, naar Bøndergodset betragtes som en Heelhed, saa bliver den endnu mindre paalidelig, naar den skal anvendes paa et enkelt eller enkelte Bøndersteder, som skulle sælges. Det er endogsaa muligt, at der af en enkelt Bøndergaard slet ingen Afgifter har været svaret i de sidste 20 Aar, saa at § 2 in-